

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากช่วงวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี 2540 ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยภาครัฐได้ใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อช่วยเหลือฐานะทางการเงินของภาคเอกชน ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการใช้จ่ายในการพัฒนาเศรษฐกิจและเศรษฐกิจรากหญ้าตามนโยบายของรัฐบาลผ่านหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะรัฐวิสาหกิจใน โครงการเอื้ออาทรต่างๆ เป็นจำนวนมาก อาทิ โครงการ SML โครงการกองทุนหมู่บ้าน โครงการธนาคารประชาชน โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โครงการพักหนี้และลดภาระหนี้เกษตรกร รวมทั้งเงินอุดหนุนของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่มาจากรายได้ห่วยบนดินซึ่งมอบให้แก่โครงการต่างๆตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งล้วนแต่เป็นเจตนารมณ์ของรัฐบาลในการสร้างสวัสดิการสังคม สร้างโอกาสให้กับคนจนในชนบท และส่งเสริมการกระจายรายได้ระหว่างเมืองกับชนบทให้ดีขึ้น

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายของรัฐบาล โดยจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การมหาชน ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 โดยองค์ประกอบของโครงการ ประกอบด้วย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่เป็นตัวแทนผู้เงินจากธนาคารออมสิน เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จัดสรรเงินให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่จัดตั้งขึ้นและผ่านการประเมินความพร้อมจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด หรืออำเภอ กองทุนละ 1 ล้านบาท โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือ ชุมชนเมือง) สามารถนำเงินไปบริหารจัดการเงินทุนเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้พึ่งพาตนเอง พัฒนาความคิดริเริ่ม แก้ไขปัญหา ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต เนื่องจากในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 10 เป็นการมุ่งส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุข ด้วยวิธีปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนที่เข้มแข็งจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยที่ยุทธศาสตร์และแนว

ทางการพัฒนาจะช่วยสนับสนุน ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมที่เป็นองค์ความรวม มีกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ร่วมกันของคนในชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายตามสังคมด้วยทุนทางทรัพยากร และศักยภาพของชุมชน มีการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองอย่างพอเพียงพึ่งพาตนเองได้ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน บนพื้นฐานการเคารพ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยสรุปได้เป็น 3 แนวทางหลักคือ

1. การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง
2. การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน
3. การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ: 2549) ซึ่งสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด คณะอนุกรรมการระดับอำเภอในการประเมินกองทุนหมู่บ้านซึ่งหลักเกณฑ์การประเมินนั้นได้มีการพิจารณา 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้าน โครงสร้างและหน้าที่
2. ด้านการบริหารจัดการ
3. ด้านการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ของเครือข่ายกองทุน
4. ด้านผลการดำเนินงาน เช่น การมีงานทำ รายได้ของสมาชิก คุณภาพชีวิตของสมาชิก
5. ด้านการติดตามและตรวจสอบการบริหารกองทุน

โดยมีตัวชี้วัดจากการประเมิน 2 ด้าน 6 หลัก ดังนี้

1. ด้านการบริการ
 - 1.1 ประเมินโครงสร้าง
 - 1.2 การบริหารจัดการ
 - 1.3 การประเมินผลการดำเนินงาน เช่น เงินออม การชำระหนี้คืน
2. ด้านการพึ่งตนเอง
 - 2.1 การเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.2 การรวมกลุ่มบริการและการมีปฏิสัมพันธ์
 - 2.3 สวัสดิการชุมชน

การประเมินดังกล่าวเพื่อจัดลำดับประสิทธิภาพในการจัดบริหารและจัดการกองทุนเพื่อนำมาใช้พิจารณาขยายวงเงินให้กับกองทุนหมู่บ้าน โดยแบ่งลำดับประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านเป็น 3 ลำดับ คือ

1. กองทุนมีศักยภาพดี (ระดับทริปเปิ้ล: AAA) เป็นกองทุนชั้นหนึ่งที่มีประสิทธิภาพความพร้อมและการบริหารจัดการที่ดี
2. กองทุนมีศักยภาพปานกลาง (ระดับดับเบิลเอ: AA) เป็นกองทุนที่มีประสิทธิภาพปานกลางในการบริหารกองทุน
3. กองทุนมีศักยภาพน้อย (ระดับเอ: A) เป็นกองทุนหมู่บ้านที่ต้องได้รับการปรับปรุง โดยเกณฑ์การจัดลำดับประสิทธิภาพคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ตรวจสอบจะเป็นผู้จัดลำดับ สำหรับกองทุนที่มีผลประกอบการ AAA จะได้รับเงินเพิ่มจากสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กองทุนละ 100,000 บาท (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ: 2549) นอกจากนี้ได้ให้การสนับสนุนสำหรับกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล โดยการให้เงินสนับสนุนเพิ่มเติมได้แบ่งตามจำนวนสมาชิกซึ่งหมู่บ้านที่มีสมาชิกต่ำกว่าหรือเท่ากับ 150 คน ได้รับเงินสนับสนุน 200,000 บาท หมู่บ้านที่มีสมาชิกตั้งแต่ 151 – 349 คน ได้รับเงินสนับสนุน 400,000 บาท และสมาชิกตั้งแต่ 350 คนขึ้นไปได้รับเงินสนับสนุน 600,000 บาท

จากแนวคิดและความต้องการของชุมชน จึงส่งผลให้เกิดแนวคิดเพื่อสังคม โดยใช้ชื่อว่า “สถาบันการเงินชุมชน” เพื่อให้บริการชุมชน และท้องถิ่น สำนักงานกองทุนหมู่บ้านจึงได้มีการพัฒนาและยกระดับกองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถาบันการเงินชุมชน โดยมีเป้าหมายคือ

1. สร้างขีดความสามารถในการดำรงอยู่ในการให้บริการ โดยเฉพาะผู้ที่ขาดโอกาสในการใช้บริการการเงินทั่วไปอย่างต่อเนื่อง และบริหารจัดการให้มีรายได้เพียงพอต่อการดำเนินงาน พร้อมขยายกิจการทางธุรกิจ ได้แก่ หุ่นและเงินฝาก ทุนสำรอง และระบบสวัสดิการ เป็นต้น
2. ประชาชนระดับฐานรากที่มีความต้องการสถานที่เก็บเงินออม การประกันชีวิต และความเสียหายต่างๆ ซึ่งต้องมีความสะดวกในการบริการ ความรวดเร็ว และค่าใช้จ่ายในการใช้บริการที่เหมาะสม
3. เพื่อการขยายโอกาสการเข้าถึงและให้บริการทางการเงินแก่ผู้มีรายได้น้อย ที่ขาดคุณสมบัติที่จะใช้บริการของธนาคารทั่วไป และปัญหาระยะทาง

“สถาบันการเงินชุมชน” หมายถึง สถาบันการเงินของชุมชนที่จัดตั้งขึ้น โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้บริการทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการแก่ประชาชนในชุมชนซึ่งขาดโอกาสในการเข้าถึง และใช้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินทั่วไป ตามวัตถุประสงค์หลักเกณฑ์ มาตรฐาน และรูปแบบ ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด สำหรับวัตถุประสงค์ของสถาบันการเงินชุมชนนั้น 1. แหล่งเก็บออมเงินที่มีความมั่นคงปลอดภัย และมีผลตอบแทนที่เหมาะสม 2. แหล่งเงินทุน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและบรรเทาความเดือดร้อนทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน 3. เสริมสร้างสวัสดิการ และสวัสดิภาพของชุมชน 4. เสริมสร้างวินัยทางการเงิน และให้คำปรึกษาทางการเงินแก่ชุมชน 5. เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชุมชน สำหรับสถาบันการเงินชุมชนเป็นการยกระดับจากกองทุนหมู่บ้าน จัดเป็น Micro Finance ที่พัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก และเป็นสถาบันการเงินชุมชนที่ให้บริการทางการเงินในรูปแบบการเงินรายย่อยแบบครบวงจร เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สถาบันการเงินชุมชน เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมือง โดยหมู่บ้านร่วมกับกลุ่มการเงินในชุมชนและกองทุนหมู่บ้านร่วมกันจัดตั้ง มีหน้าที่ส่งเสริมการออม รับฝากเงินออม ให้สินเชื่อ จัดสวัสดิการและสวัสดิภาพ จัดสรรรายได้เพื่อดำเนินการให้บริการและพัฒนาศักยภาพ และให้บริการธุรกรรมทางการเงินและธุรกรรมอื่นๆ ที่อำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการให้แก่สมาชิกและประชาชน รวมถึงการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่น สำหรับกองทุนหมู่บ้านที่จะได้รับการยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชนต้องผ่านการคัดเลือกโดยเครือข่ายระดับอำเภอ ซึ่งกำหนดมาตรฐานและคุณสมบัติ กองทุนหมู่บ้านที่ผ่านการคัดเลือกจะเข้าสู่กระบวนการพัฒนา โดยการฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมสถาบันการเงินชุมชน เมื่อผ่านการฝึกอบรม จะทำการฝึกปฏิบัติ โดยให้ทดลองใช้โปรแกรมธนาคาร สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และหรืออนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดจะทำการประเมิน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานสถาบันการเงินชุมชน เป็นเครื่องมือการประเมิน และออกหนังสือรับรองมาตรฐานสถาบันการเงินชุมชน กรณีที่ไม่ผ่านการประเมินจะส่งให้เครือข่ายระดับจังหวัดและอำเภอวางแผนการพัฒนาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและส่งให้ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและหรืออนุกรรมการสนับสนุน ระดับจังหวัดประเมิน ถ้ายังไม่ผ่านจะส่งกลับไปให้เครือข่ายระดับตำบลและอำเภอ ดำเนินการพัฒนา และคัดเลือกเข้าสู่ระบบการพัฒนาต่อไป

สำหรับ มาตรฐานและคุณสมบัติของกองทุนที่จะพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานสถาบันการเงินชุมชน ต้องมีสภาพของสถาบันการเงิน เป็นกองทุนหมู่บ้านฯ หรือกองทุนชุมชนเมืองซึ่งจดทะเบียนนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 โดยสมาชิก มี

ส่วนร่วมในการออมอย่างสม่ำเสมอ เข้าร่วมเวทีการเรียนรู้ การประชุมหรือประชาม มีความเข้าใจ และให้การสนับสนุนกองทุน ส่วนคณะกรรมการ สามารถบริหารจัดการกองทุนได้ดี โปร่งใส เป็นไปตามวัตถุประสงค์และมติของที่ประชุมสมาชิกกองทุน มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ บทบาท ภารกิจของสถาบันการเงินชุมชน และการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน มีโครงสร้าง การบริหารและกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษรและปฏิบัติ หรือดำเนินการ ตามที่กำหนดไว้ กรรมการและหรือคณะกรรมการไม่เคยถูกฟ้องร้อง ดำเนินคดีและถูกศาลพิพากษา ว่ามีความผิด นอกจากนี้สถาบันการเงินชุมชนต้องมีระเบียบ ข้อบังคับ เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ในการดำเนินงาน มีระบบการตรวจสอบและการควบคุมการดำเนินงาน

การบริหารงานสถาบันการเงินชุมชน มีการจัดทำงบการเงิน ได้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน มีหนี้ค้างชำระเกิน 3 เดือนต่ำกว่าร้อยละ 2 ของเงินให้กู้ยืม มีเงินสำรองไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ของวงเงินกู้ยืมแก่ สมาชิก และได้รับการยอมรับจาก พัฒนาชุมชน ธนาคารออมสิน กองทุนหมู่บ้านอื่น ๆ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

สำหรับการวัดศักยภาพของสถาบันการเงินชุมชนนั้น ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) ศักยภาพด้าน โครงสร้างได้แก่ สมาชิกและคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน สำหรับสมาชิกนั้น สถาบัน การเงินชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมและให้บริการทางการเงิน รวมไปถึงการให้กู้ยืม เงินเพื่อช่วยเหลือสมาชิก การใช้บริการของสมาชิกต้องมีความสม่ำเสมอ นอกจากนี้ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน ระเบียบข้อบังคับของสถาบันการเงินชุมชน รวมไปถึงการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานหรือตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการ ส่วนคณะกรรมการสถาบัน การเงินชุมชนนั้น ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน ระเบียบข้อบังคับของสถาบัน การเงินชุมชน เพื่อที่จะได้อธิบายให้สมาชิกเข้าใจ และสามารถให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้ด้วย ส่วน ศักยภาพการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ต้องทำงานอย่างมีระบบ แบ่งหน้าที่ รับผิดชอบ ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสถาบันการเงินชุมชน สำหรับการบริหารงาน คณะกรรมการทุกคนปฏิบัติตามระเบียบของสถาบันการเงินชุมชนที่กำหนดไว้ และมีการประชุม สรุปลงงานในทุกๆ เดือน เพื่อการทำงานที่มีศักยภาพ 2) ศักยภาพด้านผลการดำเนินงาน คือการ ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของสถาบันการเงินชุมชน ได้แก่ สมาชิกมีการฝากเงินอยากออม และมีการกู้ยืมเงินลดลง มีการชำระคืนเงินกู้ตรงตามกำหนด ไม่มีหนี้ที่ค้างชำระ เพื่อป้องกันปัญหา หนี้เสีย เนื่องจากถ้าหากมีหนี้ค้างชำระแสดงให้เห็นว่าสมาชิกมีหนี้สินอยู่ ซึ่งไม่ตรงกับ

วัตถุประสงค์ของสถาบันการเงินชุมชน ดังนั้นสมาชิกและคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนจึงต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้สถาบันการเงินชุมชนเป็นสถาบันการเงินที่มีศักยภาพ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจำนวน 93 กองทุน ได้รับการจัดสรรเงินกองทุนฯ ละ 1,000,000 บาท สมาชิกรวม 13,298 ราย ได้รับการประเมินระดับ AAA จำนวน 53 กองทุนและได้ยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชนทั้งสิ้น 13 กองทุน ได้รับการสนับสนุนเพิ่มจากรัฐกองทุนละ 100,000 บาท และระดับ AA จำนวน 40 กองทุนและได้ยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 3 กองทุน และทุกกองทุนได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้ว ซึ่งมีคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด 1 กองทุน เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล จำนวน 7 เครือข่าย เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ จำนวน 1 เครือข่าย

สำหรับกองทุนหมู่บ้าน บ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ 11 ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เป็นกองทุนหมู่บ้านที่เริ่มดำเนินการจัดตั้งขึ้นในวันที่ 19 มิถุนายน 2544 โดยทำประชาคมหมู่บ้านในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเริ่มต้นเปิดรับสมัครสมาชิกมีสมาชิกเพียง 113 คน ปัจจุบันมีสมาชิกเข้าร่วมกองทุนหมู่บ้านจำนวน 167 คน คณะกรรมการบริหารงานจำนวน 9 คน และคณะกรรมการที่ปรึกษากองทุนหมู่บ้านอีก 6 คน กองทุนหมู่บ้าน บ้านใหม่พัฒนาได้รับการโอนเงินครั้งแรกวันที่ 24 ธันวาคม 2544 จำนวน 1,000,000 บาท และในเดือนกรกฎาคม 2548 ได้รับการพิจารณาให้เป็นกองทุนหมู่บ้านระดับ AAA ทางรัฐบาลโอนเงินเพิ่มให้กับกองทุนอีก 100,000 บาท ทางกองทุนดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านทุกอย่าง การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยทุกประการ ในเดือนมกราคม 2549 ได้รับการจัดตั้งตามนโยบาย สำนักงานกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติ เพื่อพัฒนาและยกระดับกองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถาบันการเงินชุมชนนำร่อง 101 ทั่วประเทศ และมีการเริ่มดำเนินการ โครงการสถาบันการเงินชุมชนในปี 2550 ตามความพร้อมของหมู่บ้านทั้งในด้านของคณะกรรมการบริหารงาน และสถานที่ในการดำเนินการจึงได้มีการเปิดให้บริการสถาบันการเงินชุมชนในปี 2550 ซึ่งหมู่บ้านร่วมกับกลุ่มการเงินในชุมชนและกองทุนหมู่บ้านร่วมกันจัดตั้งมีสมาชิกสถาบันการเงินในปีแรก 148 คน จากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและการเปิดรับสมัคร ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกสถาบันการเงินทั้งสิ้น 207 คน โดยได้รับการสนับสนุนจากธนาคารออมสินสาขาเวียงป่าเป้าคอยให้คำแนะนำ สอนการใช้โปรแกรมสำหรับ

สถาบันการเงินชุมชน และดูแลรายละเอียดเกี่ยวกับการทำบัญชีให้แก่สถาบันการเงินชุมชน เพื่อช่วยให้การดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

การยกระดับจากกองทุนหมู่บ้านมาสู่สถาบันการเงินชุมชน ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้น เนื่องจากภายในชุมชนจะมีสถาบันการเงินที่บริหาร โดยคนในชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการที่ปรึกษา โดยมีส่วนร่วมลงทุนทั้งทางด้านทรัพย์สิน และความคิด คำแนะนำเพื่อประโยชน์ของชุมชนในท้องถิ่น ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และเงินทุนนั้นยังสามารถจัดสรรเพื่อประโยชน์ในการสร้างความเจริญภายในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เกิดวินัยทางการเงินและส่งเสริมการออมทรัพย์ของชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคง ก่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน

จากแนวคิดที่ว่า เงินชุมชนให้ชุมชนรักษาดูแล และนำเงินที่เก็บรักษานั้นมาพัฒนาชุมชน ซึ่งจากเดิมเงินของชุมชน นำไปฝากสถาบันการเงินอื่น และไปหล่อเลี้ยงหรือนำไปพัฒนาในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ จากที่กล่าวมาข้างต้น สถาบันการเงินได้มีการดำเนินงานตามนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เป็นแหล่งสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิกในแต่ละชุมชน จึงได้สนใจศึกษาถึงศักยภาพในการเป็นสถาบันการเงินชุมชนอย่างยั่งยืน บ้านใหม่พัฒนา ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า เนื่องจากกองทุนหมู่บ้าน บ้านใหม่พัฒนาเป็นเพียงหมู่บ้านเดียวในตำบลเวียง ที่ได้ยกระดับจากกองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินชุมชน โดยการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพด้านโครงสร้างและศักยภาพด้านผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางให้สำหรับกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินอื่น ที่ต้องการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาศักยภาพด้าน โครงสร้างของสถาบันการเงินชุมชน
2. เพื่อศึกษาศักยภาพด้านผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ทำให้ทราบถึงศักยภาพด้านโครงสร้างและด้านผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนหมู่บ้าน และนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอื่น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำการศึกษาศาสนาบ้านการเงินชุมชนบ้านใหม่พัฒนา ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 9 คน และสมาชิกสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 207 คน โดยการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ศักยภาพด้านโครงสร้างสถาบันการเงินชุมชน ศึกษาข้อมูลจากคณะกรรมการและสมาชิกสถาบันการเงินชุมชน ส่วนศักยภาพด้านผลการดำเนินงาน ศึกษาข้อมูลจากผลการดำเนินงานด้านเงินฝากและเงินกู้ของสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนในช่วงปี 2551 - 2553 สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ทำการศึกษาในช่วงเดือนสิงหาคม – กันยายน พ.ศ. 2554

1.5 นิยามศัพท์

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมายถึง กองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล โดยรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองบริหารจัดการเอง

คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนที่เป็นตัวแทนกลุ่มองค์กรประชาชนและประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชน ซึ่งได้มาโดยชาวบ้านเลือกกันเองในหมู่บ้านหรือในชุมชนจำนวน 9-15 คน

สมาชิก หมายถึง บุคคลที่เป็นสมาชิกที่กู้ยืม และสมาชิกที่เข้ามาออมเงินในสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งถูกต้องตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

เครือข่ายชุมชน หมายถึง กลุ่มหรือองค์กรประชาชนหรือคณะบุคคลของหมู่บ้านหรือชุมชนหลายแห่งที่รวมตัวกันโดยความสมัครใจ และร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งของหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองและท้องถิ่น โดยความสมัครใจ ทั้งที่เครือข่ายกลุ่มองค์กรประชาชน

หรือคณะบุคคลภายนอกในหมู่บ้านหรือชุมชน อาทิ เช่น เครือข่ายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สถาบันการเงิน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประชาคมตำบล ประชาคมอำเภอ กลุ่มและองค์กรประชาชนอื่นๆ เป็นต้น

สถาบันการเงินชุมชน หมายถึง สถาบันการเงินที่ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการมี คณะกรรมการที่ปรึกษาสถาบันการเงินชุมชนมาบริการร่วมกับธนาคารออมสินหรือธนาคาร การเกษตรและสหกรณ์ และส่วนราชการท้องถิ่น ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ปรับปรุง แก้ไขและสามารถใช้บริการได้ตามที่ต้องการ

นิติบุคคล หมายถึง กลุ่มบุคคล องค์กร ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจการอันใดอันหนึ่ง ซึ่งกฎหมาย สมมุติให้เป็นบุคคล ทั้งที่จริงแล้วมิใช่บุคคลเลย แต่สมมุติเพื่อให้มีสิทธิและหน้าที่ทั่วไปเหมือน บุคคลธรรมดา และมีสิทธิและหน้าที่โดยเฉพาะตามที่กฎหมายบัญญัติหรือภายในขอบเขตหรือ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือตราสารจัดตั้งหรือในข้อบังคับของนิติบุคคลนั้น ๆ